

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi jätelain ja ympäristösuojelulain muuttamisesta

Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry haluaa tuoda ympäristöministeriön tietoon näkemyksensä hallituksen esityksestä muuttaa jäte- ja ympäristönsuojelulakeja.

Koska ehdotuksella on selkeästi vaikutusta ympäristöyrityksiin ja niiden toimintakenttään, YTP toivoo, että jatkossa vastaavatyypisissä lausuntopyynnöissä YTP olisi automaattisesti lausuntoa pyydettyjen tahojen joukossa.

YTP on jo pitkään peräänkuuluttanut valvonnan tehostamista, jotta laiminlyöntien kiinnijäämisriskiä voitaisiin kasvattaa sekä lisätä mahdollisuuksia puuttua laiminlyönteihin. Muista toimialoista poiketen jätteiden käsittelyssä ja hyödyntämisessä toimii lupavelvoitteensa asianmukaisesti hoitavien toiminnanharjoittajien lisäksi ns. harmaiksi toimijoiksi kutsuttuja toimijoita, joita lupamenettelyt eivät tällä hetkellä tavoita ja valvontakin vain satunnaisesti. YTP:n mielestä jätelainmukaisten valvonta- ja tarkistustoimien maksullisuuden käyttöönotolle on perusteita, mutta ehdotusta tulisi vielä täsmentää jonkun verran.

Ympäristösuojelulaki § 199 (Luvanvaraisen toiminnan aloittaminen muutoksenhausta huolimatta)

YTP kannattaa ehdotusta täsmentää viranomaisen toimivaltaa vakuuden asettamisessa silloin, kun vakuus vaaditaan aloitettaessa luvanvarainen toiminta muutoksenhausta huolimatta.

Nykyisen säännöksen mukaan luvanhakijan voi aloittaa luvanvaraisen toiminnan vakuutta vastaan, jolloin toiminta voidaan muutoksenhausta huolimatta aloittaa. Tämä on perusteltua jatkossakin. Sen sijaan YTP haluaa nostaa esille epäkohdan ”Vaatimus vakuuden asettamisesta ei koske valtiota tai sen laitosta eikä kuntaa tai kuntayhtymää.” kirjauksen osalta. YTP:n mielestä tämä kirjaus tulisi poistaa.

Lisäperustelut: Kirjauksesta ei käy selväksi, että koskee se myös esimerkiksi kuntaomisteista yhtiötä. Mikäli säännös koskee kuntaomisteisia markkinatoimijoita, voidaan kirjauksen katsoa häiritsevän toimintaa markkinoilla, joissa samaan aikaan toimii rintarinnan sekä julkisen että yksityisen sektorin toimijoita. Kaikki luvanvarainen toiminta tulisi olla samojen velvollisuuksien piirissä. Jätetoimintojen osalta kirjaus vahingoittaa omalta osaltaan tervettä kilpailua, heikentää yksityisten toimijoiden kiinnostusta investoida ja mahdollisesti viivästyttää siirtymistä kiertotalouden mukaisiin ratkaisuihin.

Ympäristösuojelulaki § 205 (Maksut)

YTP:llä ei ole huomautettavaa ehdotuksiin muuttaa YSL:in mukaan määräytyviä valvontamaksuja. Ehdotettuja muutoksia voidaan pitää nykylinjan mukaisina ja niillä pyritään ainoastaan täsmennetään nykyistä lainsäädäntöä.

Jätelaki § 124 (Tarkastukset) ja § 144 (Maksut)

YTP:n mielestä on tärkeää, että toimijoille aiheutuvat valvonnan- ja tarkastusten kokonaiskustannukset ovat kohtuullisia. Tältä osin vaikutusten arviointia tulisi täydentää ja lakimuutosehdotusta tarkentaa tarvittaessa.

Sen lisäksi, että HE-luonnoksen vaikutusten arviointiosio on vajavainen, siinä ei myöskään anneta riittäviä välineitä yritysten valvontamaksujen kohtuullisuuden varmistamiseksi. Tältä osin lakimuutosehdotusta tulisi muuttaa. Nyt HE-luonnoksessa edellytettäisiin kohtuutta vain luonnollisilta henkilöiltä perittävistä maksuista.

YTP:n mielestä tulisi lisäksi löytää keinot, joiden avulla voidaan välttyä ylivalvonnalta, päällekkäisiltä valvontatoimilta (kunnan viranomaiset, ELY) sekä jatkossa pystyä paremmin suuntaamaan viranomaisresurssien käyttöä toimintojen riskiperusteisuuden perusteella. YTP näkee, että valvontasuunnitelma on yksi keino viranomaisresurssien suuntaamiseen. Aluehallintouudistus tarjoaa lisäksi mahdollisuuden selkiyttää viranomaisten lupa- ja valvontavastuita.

Lisäperustelut: Ehdotus jätelainsäädännön mukaisten viranomaistarkastus- ja valvontatehtävien maksullisuudesta lisää toimijoiden kustannuksia. Perustelumuiotiossa on yrityksille/toimijoille koituvia taloudellisia vaikutuksia perusteltu erittäin yleisellä tasolla, tästä johtuen on vaikea saada käsitystä minkälaisista yritys- sekä toimenpidekohtaisista summista olisi kyse. Esimerkkejä eri viranomaistarkastus- ja valvontatehtävien hinnoista on varmasti olemassa, sillä maksuperusteisuus on käytössä jo joissakin ympäristönsuojelulain mukaisissa valvontamaksuissa.

Nykyään valvontakäynneille saattaa osallistua sekä ELY:n että kunnan viranomaisia, vaikka kyseenomaisessa tapauksessa ELY:llä olisikin varsinainen valvontavastuu. Tämän tyyppisissä tilanteissa kunnan valvontaviranomaisella ei pitäisi olla oikeutta laskuttaa valvontatyöstä.

Riskiperusteisuus ei ole riippuvainen toimintojen kokoluokasta vaan toiminnan tyypistä.

Riskiperusteinen valvonta tarkoittaa sitä, että ne toimijat, jotka toimivat lainsäädännön velvoitteiden mukaisesti hyötyisivät edullisimmista luvitus-, ilmoitus-, tarkistus- ja valvontamaksuista. Näin korkeamman riskin toimintoihin voidaan vapauttaa enemmän resursseja.

YTP:n mielestä on tärkeää, ettei toimijoille aiheudu päällekkäisiä valvonta- ja tarkastusmaksuja.

Lisäperustelut: Lakimuutosehdotuksen mukaan valvonta- ja tarkastusmaksuja saisi jatkossa periä sekä ympäristönsuojelu- että jätelain mukaisista viranomaistoimista. Lausuntomateriaalin perusteella on

vaikea arvioida, kohdistuisiko toiminnanharjoittajille sekä ympäristönsuojelulain että jätelain mukaisia valvontamaksuja. Päällekkäisiltä maksuilta voidaan välttyä hyvällä suunnittelulla ja toimivalla yhteistyöllä, johon tarkastussuunnitelma omalta osaltaan antaa hyvän työkalun.

YTP:n mielestä 144 §:än 2 momenttiin ("Kunnan viranomainen voi periä maksun: 1. tämän lain mukaisen ilmoituksen tai muun asian käsittelystä;") tulisi täsmentää, että ainoastaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen eli valvova viranomainen voi periä maksun jätelain mukaisesta ilmoituksesta tai muun asian käsittelystä.

Lisäperustelut: Jätelaissa on systematiikka, että jätehuollon kustannukset katetaan jätemaksuilla ja jos tuon oikeuden antaa myös jätehuoltoviranomaiselle, tämä systematiikka saattaa sekottua, kun jätehuoltoviranomainen alkaa periä maksuja esim. poikkeushakemusten käsittelystä. Nyt ehdotus antaisi jätehuoltoviranomaiselle oikeus periä maksu kunnan jätehuoltojärjestelmään liittymiseen tehtävästä poikkeushakemuksesta (Jätel 42 §).

YTP:n mielestä, jätelain 124 §:n 2 momentin mukaista kirjausta tulisi muuttaa velvoittavammaksi, jotta jätelain 124 §:n mukainen valvontasuunnitelma tehtäisiin ensisijaisesti osana ympäristönsuojelulain 168 §:n 4 momentin mukaista valvontaohjelmaa.

- **YTP ehdottaa seuraavaa muutosta:** *[Edellä tarkoitetut suunnitelmat tulee] yhdistää ympäristönsuojelulain (527/2014) 168 §:n 4 momentissa tarkoitettuun valvontaohjelmaan- [Suunnitelmien] tulee perustua arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista.*
- **Nykyinen kirjaus:** *Edellä tarkoitettujen suunnitelmien, jotka viranomainen voi yhdistää ympäristönsuojelulain (527/2014) 168 §:n 4 momentissa tarkoitettuun valvontaohjelmaan, tulee perustua arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista.*

Lisäperustelut: YTP näkee, että valvontasuunnitelma olisi hyvä työkalu valvonnan tehostamiseksi. Yhdistämällä Jätelain 124 §:n mukainen valvontasuunnitelma samaan prosessiin ympäristönsuojelulain valvontaohjelman kanssa (YSL 168 §) voitaisiin valvontatoimet jaksottaa ajallisesti paremmin, parantaa eri viranomaisten yhteistyötä sekä yhtenäistää valvontakäytänteitä eri toimialojen/toimintojen välillä. Näin voitaisiin myös välttyä toimijoille kohdistuvista päällekkäisistä valvonta- ja tarkastusmaksuista. YTP:n muutosehdotus tekisi valvontakokonaisuudesta paremmin ymmärrettävän. Luettaessa ainoastaan jätelain 124 §:n 2 momenttia voi saada käsityksen, että jätetoimintojen osalta valvontasuunnitelmat laaditaan ainoastaan jätteiden kansanvälisille siirroille, jätteen kuljettamiselle, jätteen välittämiseksi sekä 100 §:n mukaista jätteen keräykselle, mutta ei kuitenkaan jätteen käsittelylle. Jätteiden käsittelyä koskevat valvontatoimet kuulunevat ilmeisesti ympäristönsuojelulain mukaiseen valvontasuunnitelmaan ja -ohjelmaan. Tältä osin lausuntomateriaali ja ehdotus ovat epäselvät.

Lisätietoja: Anna Virolainen, asiantuntija, 0400-987805, anna.virolainen@ytpliitto.fi

Kunnioitavasti

Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry

Tatu Rauhamäki